

APUVÄLINEIDEN SAATAVUUSPERUSTEET APUVÄLINERYHMITTÄIN

HOITO- JA HARJOITUSVÄLINEET

0303 HENGITYSHOITOVÄLINEET

Hengityshoidon apuvälineiden myöntäminen perustuu erikoissairaanhoidon lääkärin hoitopäätökseen. I

Hengityshoidon apuvälineiden lainaus ja hankinta sekä laitteiden huolto tapahtuu pääsääntöisesti keskussairaalassa, erikoisalalla tai alueellisessa apuvälineyksikössä.

Imulaitteet katsotaan hoitovälineiksi.

0306 VERENKIERTOHAIRIÖIDEN JA PALOVAMMOJEN HOITOVÄLINEET

030606 Lääkinnälliset hoitosukat, tukisukat, -hihat ja -käsineet

Lääkinnälliset hoitosukat voidaan myöntää lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä, kun henkilöllä on

- pitkäaikainen/pysyvä vaikea-asteinen synnynnäinen, posttromboottinen tai erysipelaksen jälkitilan aiheuttama lymfakierron häiriö
- krooninen säärihaava, tai suuri säärihaavan riski
- syöpäleikkauksen tai sädehoidon jälkeinen turvotus

Hoitava lääkäri päättää hoidon aloittamisesta ja määrittää tukisukkien ja -hihojen kompressioluokan ja -mallin.

Välittömästi sairaanhoitoon tai sairauden uusimisen ehkäisemiseksi määrätty hoitosukat katsotaan hoitovälineeksi. Apuvälineenä tukisukka voidaan myöntää, mikäli sairaus aiheuttaa pitkäaikaista tai pysyvää turvotusta. Tilanne voidaan arvioida tältä osin ½ -1 vuosi sairastumisesta.

Tarpeen mukaan myönnetään tukisukkien pukemislaitte.

0312 TYRÄNHOITOVÄLINEET

031206 Tyrävyöt, vatsavyöt

031206 Tyrävyöt, vatsavyöt

Tyrävyö tai vatsavyö voidaan myöntää pitkäaikaiseen käyttöön lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä lääkärin suosituksen ja hoitolinjauksen mukaisesti, kun tyrä aiheuttaa henkilölle päivittäistä haittaa ja

- tyrää ei voida leikkauksella hoitaa
- leikkauksesta huolimatta käyttötarve on pitkäaikaista

Leikkausta odotettaessa tyrä- tai vatsavyö voidaan lainata määräaikaiseen käyttöön lääkärin suosituksesta.

0333**PAINEHAAVOJEN EHKÄISYVÄLINEET****033303 Painehaavatyyny**

Painehaavatyynyä käytetään ennaltaehkäisemään ja minimoimaan painehaavojen syntymistä kun, henkilö ei sairauden tai vamman vuoksi pysty vaihtamaan itsenäisesti asentoa tai keventämään kuormitusta istuessaan. Tyynyllä voidaan myös lievittää liikkumattomuuden aiheuttamaan kipua ja turvotusta tai korjata istuma-asentoa.

Aina korjausleikkauksen yhteydessä ja sen jälkeen asiakkaalla käytössä olevan tyynyn toimivuus arvioidaan ja tarvittaessa käyttöön luovutetaan / hankitaan uusi painehaavatyyny

033306 Painehaavapatjat ja makuualustat

Painehaavapatja voidaan lainata / hankkia henkilölle jonka toimintakyky on sairauden tai vamman vuoksi heikentynyt niin, ettei hän pysty itsenäisesti riittävän usein vaihtamaan asentoa ja näin riski painehaavojen muodostumiseen on koholla.

Painehaavapatjan merkitystä voidaan arvioida myös henkilön kokonaishoidon kautta ja sen hankinta voi olla myös perusteltua silloin, kun se vähentää avun tarvetta esim. yöaikaan tapahtuvia, avustettuja asennon vaihtamisia.

Aina korjausleikkauksen yhteydessä ja sen jälkeen asiakkaalla käytössä olevan patjan toimivuus arvioidaan ja tarvittaessa käyttöön luovutetaan / hankitaan uusi painehaavapatja.

0348**LIIKKEEN, VOIMAN JA TASAPAINON HARJOITUSVÄLINEET****034803 Kuntopyörät, restoraattorit, soutulaitteet, juoksumatot**

Kuntoilu- ja harjoitusvälineitä voidaan lainata / hankkia tukemaan pitkäaikais-sairaana tai vammaisen henkilön kokonaiskuntoutusta tai ylläpitämään toimintakykyä silloin, kun asiakkaalle ei ole muita harjoitusmahdollisuuksia.

Harjoitusvälineen käytön merkitys tulee olla kuntoutuksellinen ja kirjattu tavoitteineen asiakkaan kuntoutussuunnitelmaan. Vaikutusten aikaansaamiseksi harjoittelun tulee olla sekä säännöllistä ja suunnitelmallista. Asiakkaan tulee olla sitoutunut harjoitusvälineen käyttöön. Restoraattorista tehdään asiakkaalle pääsääntöisesti lyhytaikainen (3-6 kk).

034806 Nojapuut ja seisonatuet
034821 Pystyynnostotelineet (kipit)

Seisomatelineen tai kippilaudan hankinta / lainaus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä voi tulla kyseeseen, kun henkilön lihasvoima tai tasapaino ei ole riittävä, jotta seisominen olisi mahdollista kevyemmän tuen avulla.

Lähtökohtana on, että laiteen käytöllä arvioidaan olevan edullisia vaikutuksia pitkäaikaissairaana tai vammaisen henkilön elimistön toimintaan, kuten lihas-toiminnan aktivointi, virheasentojen ehkäiseminen, spastisuuden lieventäminen sekä verenkierron ja suolen toiminnan edistäminen.

Harjoitusvälineen käytön merkitys tulee olla kuntoutuksellinen ja kirjattu tavoitteineen asiakkaan kuntoutussuunnitelmaan. Vaikutusten aikaansaamiseksi harjoittelun tulee olla sekä säännöllistä ja suunnitelmallista. Asiakkaan tulee olla sitoutunut harjoitusvälineen käyttöön.

Monivammaisella lapsella, joka ei pysty seisomaan hyvin kuormittavassa asennossa riittävän kauan omatoimisesti tai kevyemmin tuettuna, tulee seisomateline / kippilauta ottaa käyttöön herkästi pystyasennon kokonaiskehitystä tukevan vaikutuksen vuoksi.

034815 Yläraajan, vartalon ja alaraajan harjoitusvälineet
(terapiarullat, -pallot ja -matot, kiila- ja psoastyynyt, tasapainolaudat)

Yläraajan, vartalon ja alaraajan harjoitusvälineet katsotaan ensisijaisesti terapiavälineiksi. Terapian yhteydessä käytettävien terapiavälineiden hankinnasta vastaa terapiapalvelun toteuttaja.

Monivammaiselle liikuntavammaiselle lapselle voidaan erityisperustein ja määräaikaaisesti lainata ko. harjoitusvälineitä tavoitteellisen toiminnan harjoittamiseksi tai jos ne ovat henkilön hoidon kannalta välttämättömiä (asento- ja kiilatyynyt) tai mikäli, perustelluista syistä yhteiskäytössä olevia terapiavälineitä ei ole mahdollista käyttää esim. hygieenisyysistä.

06 TUKILAITTEET JA PROTEESIT

0603 VARTALON JA SELKÄRANGAN TUET

060303 Ristisuoliluunivelen tuet (SI-vyöt)

S-I vyö voidaan myöntää / lainata lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä pitkäaikaiseen tai määräaikaiseen käyttöön lääkärin suosituksen ja hoitolinjauksen mukaisesti, kun kyseessä on lääkärin diagnosoima SI-nivelen kivulias instabiliteetti, jonka vuoksi henkilön toimintakyky on oleellisesti heikentynyt.

Määräaikaista käyttöä varten tulee lääkärin suosituksessa ilmetä diagnoosi ja suositeltava käyttöaika.

Fysioterapian yhteydessä SI-vyö voidaan lainata terapeutin suosituksesta, kun sen käyttö tukee kuntoutuksellisia tavoitteita.

060306 Lannerangan ja ristiselän ortoosit (tukiliivit)

Tukiliivi voidaan myöntää lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä pitkäaikaiseen käyttöön lääkärin suosituksen ja hoitolinjauksen mukaisesti, kun henkilöllä on lääkärin diagnosoima, selän pitkäaikainen sairaus, joka aiheuttaa merkittävän toiminnallisen haitan, esim.

- vaikea osteoporoosi
- vaikea-asteinen selkänikamien virheasento
- vamman aiheuttama pitkäaikainen instabiliteetti
- vaikea välilevysairaus

Tukiliivi voidaan lainata määräaikaiseen käyttöön lääkärin suosituksen ja hoitolinjauksen mukaisesti akuutin selkäkivun hoitoon silloin, kun kipu aiheuttaa merkittävää toimintakyvyn heikentymistä. Suosituksessa tulee ilmetä diagnoosi ja suositeltava käyttöaika.

Fysioterapian yhteydessä tukiliivi voidaan lainata terapeutin suosituksesta, kun sen käyttö tukee kuntoutuksellisia tavoitteita.

060312 Kaularankatuet (niskatuet)

Kaularankatuki voidaan myöntää lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä pitkäaikaiseen käyttöön lääkärin suosituksen ja hoitolinjauksen mukaisesti, mikäli henkilöllä on todettu

- kaularangan vaikea instabiliteetti
- neurologisen sairauden aiheuttama puutteellinen lihastoiminta
- nivelreuman aiheuttamat rankamuutokset
- osteoporoosi
- vaikeat kaularangan rakenneanomaliat

Kaularankatuki voidaan lainata määräaikaiseen käyttöön lääkärin suosituksen ja hoitolinjauksen mukaisesti murtuman jälkeen. Suosituksessa tulee ilmetä diagnoosi ja suositeltava käyttöaika. Vastaavasti kaularankatuki voidaan lainata fysioterapian yhteydessä terapeutin suosituksesta, kun sen käyttö tukee kuntoutuksellisia tavoitteita.

0606 YLÄRAAJATUET

- 060603 Sormiortoosi**
- 060609 Ranneortoosi**
- 060615 Epicondylitiitituet**
- 060621 Olkanivelen ortoosit**

Yläraajan tukia voidaan hankkia lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä pitkäaikaiseen käyttöön (apuvälinemaksusitoumus), mikäli henkilöllä on lääketieteellisesti todettu, pitkäaikaisen toimintakyvyn haitan aiheuttava vamma tai sairaus.

Tuen hankinta voi olla perusteltua myös ennaltaehkäisevässä mielessä silloin, kun sairauden laatu huomioon ottaen voidaan olettaa, että nivel tukemattomana altistaa pysyvämmälle vauriolle ja toimintakyvyn heikentymisille (esim. reuma, neurologisen sairauden aiheuttama puutteellinen lihastoiminta).

Yläraajatukia voidaan lainata määräaikaiseen käyttöön lääkärin tai fysio- tai toimintaterapeutin suosituksen mukaisesti esim. kipsin poiston jälkeen, kun sen käyttö tukee kuntoutuksellisia tavoitteita.

Ohimenevissä tiloissa (esim. epicondylitiitti, ranteen jännetulehdus), ei tukea ole mahdollisuus saada lääkinällisenä kuntoutuksena. Tällöin lääkärin tekemän hoitolinjauksen ja suosituksen mukaisen tuen hankinta on asiakkaan omalla vastuulla.

Yksilöllisesti valmistetut käden lepolastat

Ensimmäisen, yksilöllisen käden lepolastan valmistaa yleensä toimintaterapeutti hoitojakson tai terapiakäynnin aikana.

Mikäli asiakas ei tämän jälkeen ole muutoin toimintaterapiapalveluiden piirissä, päätös uuden lepolastan hankinnasta tehdään (apuvälinemaksusitoumus), erikoisalalla tai terveystieteiden keskuksessa sen mukaisesti missä on vastuu asiakkaan kokonaishoidosta.

0612

ALARAAJATUET

061203 Jalan ortoosi (tukipohjalliset)

Tukipohjalliset voidaan myöntää lääkinällisenä kuntoutuksena, kun lääkärin toteaman sairauden, trauman tai synnynnäisen vamman jälkitilan seurauksena jalkaterässä on huomattava virheasento tai toimintahäiriö ja näihin liittyvä kiputila, joka vaikeuttaa liikkumista ja tukipohjallisella voidaan perustellusti odottaa saatavan hyötyä.

Tukipohjalliset voidaan myös myöntää, mikäli kyseessä on pitkäaikainen sairaus, joka voi johtaa liikkumista haittaavaan jalkaterän virheasentoon tai muihin vaurioihin.

Tällaisia sairauksia ovat esimerkiksi

- tulehduksellinen nivelsairaus
- neurologinen sairaus joka aiheuttaa jalkaterän virheasennon tai toimintahäiriön
- sairauden tai trauman jälkitilan aiheuttama hermovamma
- sensorinen tai motorinen neuropatia
- diabetes

- haavauma tai jalkaterän osa-amputaatio.

Ennen hankintaa tulee varmistaa asiakkaan motivaatio tukipohjallisten ja niille soveltuvien jalkineiden käyttöön.

Tavanomaisten, jalkaterän rakennevaihteluihin liittyvien muutosten osalta tukipohjallishoidosta ei ole näyttöä eikä tukipohjallisia ole tällöin mahdollisuus saada lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Tarve arvioidaan ja päätös hankinnasta tehdään (apuvälinemaksusitoumus) erikoisalalla tai terveystieteellisessä sen mukaisesti missä on vastuu asiakkaan kokonaishoidosta.

061206 Nilkka- ja jalkaortoosi (peroneustuet) **061209 Polviortoosit**

Alaraajan tukia voidaan myöntää lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä pitkäaikaiseen käyttöön mikäli, henkilöllä on lääketieteellisesti todetun vamman tai sairauden vuoksi liikkumista vaikeuttava pitkäaikainen tai pysyvä toimintahäiriö.

Tällaisia sairauksia ovat esimerkiksi

- tulehduksellinen nivelsairaus
- toimintahäiriön aiheuttava neurologinen sairaus
- sairauden tai trauman jälkitilan aiheuttama hermovamma
- vaikea-asteinen artroosi
- vaikea-asteinen nivelen instabiliteetti, jota ei voi leikkauksella hoitaa

Alaraajan tukia voidaan lainata määräaikaiseen käyttöön lääkärin tai fysioterapeutin suosituksen mukaisesti, kun sen käyttö tukee kuntoutuksellisia tavoitteita.

Välittömästi sairaanhoitoon tai sairauden uusimisen ennaltaehkäisemiseksi määrättyt tuet katsotaan hoitovälineeksi, eivätkä ne kuulu lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnettäviin apuvälineisiin.

Tarve arvioidaan ja päätös hankinnasta tehdään (apuvälinemaksusitoumus) erikoisalalla tai terveystieteellisessä sen mukaisesti missä on vastuu asiakkaan kokonaishoidosta.

RAAJAPROTEESIT

Ensiproteesi myönnetään erikoissairaanhoidossa tehdyn lääkärin arvion perusteella. Amputaation jälkeen fysiatri arvioi asiakkaan protetisointikelpoisuuden yleiskunnon, toipumisen, sairauden ennusteen ja käyttömotivaation perusteella ja lopullinen proteesin hankintapäätös tehdään yhdessä apuneuvoteknikon kanssa.

Raajaproteesien käytön aiheet määräytyvät asiakkaan jäljellä olevan toimintakyvyn ja proteesin käyttötarkoituksen perusteella (siirtyminen, lähiympäristössä liikkuminen, työ, harrastukset ym.)

0618 Yläraajaproteesit

Valinnassa huomioidaan yksilölliset tarpeet, ikä, ammatti, amputaatiotaso jne. Mekaaninen proteesi on ensisijainen.

Myoelektrinen proteesi myönnetään erikoissairaanhoidosta ja valitaan:

- vähintään toiseen yläraajaan tilanteessa, jossa molemmat yläraajat osittain puuttuvat tai kun toispuolisessa puutostapauksessa vastakkaisen puolen raaja toimii huonosti
- lapsilla synnynnäisissä puutostiloissa hankintaa tulisi harkita 2-3 vuoden iässä.

0624 Alaraajaproteesit

Sääriproteesit

Väliaikainen ensiproteesi valmistetaan tilanteen salliessa n. kuuden viikon kuluessa amputaatiosta. Sen käyttöaikana yleensä selviää, lisääkö proteesi asiakkaan toimintakykyä.

Sääriproteesi on hyödyllinen vielä siinäkin tilanteessa, jos sen avulla siirtyminen esim. pyörätuolista vuoteeseen ja päinvastoin helpottuu.

Reisiproteesit

Hankinnassa on erityisesti huomioitava potilaan sairauden ennuste ja jäljellä oleva toimintakyky. Proteesi valmistetaan, jos sen käytön voi odottaa johtavan toimintakyvyn parantumiseen.

Märkätiloissa käytettävä ns. kylpyproteesi tehdään aikaisintaan ½ - 1 vuoden kuluessa amputaatiosta, kun tynkä on tullut lopulliseen muotoonsa.

Hiilikuitujalka ja tietokoneohjatut polvinivelet

Hankinta edellyttää yksilöllistä tarvearviota, jossa painottuu proteesin käytön vaativuus ja käyttäjän aktiivisuus (nuoret, työikäiset ym.)

0630 MUUT PROTEESIT

063003 Peruukit ja hiuslisäkkeet

Peruukki tai hiuslisäke myönnetään sytostaattihoidon tai muun sairauden aiheuttaman laaja-alaisen tai täydellisen hiustenlähdön yhteydessä.

Peruukin tarpeen arvioi erikoislääkäri. Peruukin uusiminen tarpeen mukaan.

063018 Rintaproteesi

Päätös ensimmäisestä rintaproteesin hankinnasta tehdään erikoisalalla. Rintaproteesin uusiminen tarpeen mukaan.

Uimarintaproteesi

Uimarintaproteesi voidaan myöntää tavanomaisen rintaproteesi lisäksi lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä potilaalle, jolla allasharjoittelu, -voimistelu, vesikävely tai muu altaassa tapahtuva harjoittelu on osa hoitavan lääkärin tekemää kuntoutussuunnitelmaa.

KENGÄN KOROTUKSET

Kengän korotus voidaan myöntää lääkinnällisenä kuntoutuksena, kun alaraajan pituusero yli 2,5 cm. Korotus tehdään kiinteänä tarvitsijan omiin jalkineisiin. Korotuksen tarvetta arvioitaessa toiminnallinen alaraajojen pituusero on suljettava pois. Lapsilla korotus voidaan myöntää pienemmän pituuseron perusteella. Tällöin tarvitaan erikoislääkärin arvio ja perustelut. Yli 5 cm korotustarve edellyttää yleensä ortopedisen erityisjalkineen myöntämistä.

Tarve arvioidaan ja päätös hankinnasta tehdään (apuvälinemaksusitoumus) erikoisalalla tai terveystieteiden keskuksessa sen mukaisesti missä on vastuu asiakkaan kokonaishoidosta.

KENGÄN MUUTOSTYÖT

Lääkinnällisenä kuntoutuksena voidaan tavanomaisiin, kenkäkaupasta saataviin jalkineisiin myöntää välttämättömät muutostyöt. Tämä voi olla tarpeen, kun henkilön käsien tai muun kehon osan toiminnallisten ongelmien vuoksi tavallisten kenkien pukeminen ei onnistu ilman muutostöitä (nauhoituksen muuttaminen tarrakiinnitykseksi jne) tai alaraajatuen käyttö edellyttää muutostöitä. Jalkineisiin voidaan myös asentaa keinupohja, kun sairaudesta tai vammasta johtuva nilkan ja jalkaterän nivelten jäykkyys voi estää normaalin kävelyn.

Tarve arvioidaan ja päätös hankinnasta tehdään (apuvälinemaksusitoumus) erikoisalalla tai terveystieteiden keskuksessa sen mukaisesti missä on vastuu asiakkaan kokonaishoidosta.

ERITYISJALKINEET

- | | |
|---------------|---|
| 063303 | Ortopediset jalkineet (valmiina saatavat) |
| 063306 | Ortopediset jalkineet (yksilöllisesti valmistetut) |

Erityisjalkineet voidaan myöntää lääkinällisenä kuntoutuksena, kun henkilöllä on pitkäaikaisen sairauden tai vamman aiheuttama

- vaikea jalkaterien epämuodostuma
- krooninen jalkaterän turvotus
- vaikea-asteinen ja erityistä tukea vaativa toimintahäiriö
- jalkaterän osa-amputaatio, kun täytepohjallinen ei ole riittävä

Jalan rakenteellisen poikkeavuuden tai tonusongelman aiheuttamaa toiminnan haittaa pyritään ensisijaisesti lievittämään ja kompensoimaan käyttämällä tukevia, laadukkaita valmisjalkineita, jotka henkilö hankkii itse.

Mikäli ne eivät sellaisenaan ole riittävät, voidaan niihin tehdä tarvittavia muutostöitä lääkinällisenä kuntoutuksena.

Mikäli kenkäkaupoista saatavilla valmisjalkineilla ei saavuteta toivottua vaikutusta, arvioidaan sarjavalmistestien erityisjalkineiden riittävyys sellaisenaan tai niihin tehdään tarvittavat, yksilölliset muutostyöt esim. tukipohjalliset. Erityisjalkineet ja niihin tarvittavat muutostyöt tarvitsija saa lääkinällisenä kuntoutuksena.

Mikäli henkilölle ei sovellu sarjavalmistestit erityisjalkineet tukipohjallisineen, hänelle teetetään yksilöllisesti valmistetut erityisjalkineet lääkinällisenä kuntoutuksena.

Yleensä kyseessä on huomattavaa haittaa aiheuttava, voimakkaasti deformatunut jalka.

Jalkaterien ollessa erikokoiset, mutta niissä ei ole muita muutoksia, kenkien hankintaa varten potilas voi hakea kustannuksia ylimääräisen parin ostamisesta sosiaalitoimesta vammaispalvelulain perusteella ylimääräisinä vaatekuluina.

Tarve arvioidaan ja päätös hankinnasta tehdään (apuvälinemaksusitoumus) erikoisalalla tai terveystakeskuksessa sen mukaisesti missä on vastuu asiakkaan kokonaishoidosta

09

HENKILÖKOHTAISEN HOIDON VÄLINEET

0903 Vaatteet ja kengät

Vaatteiden hankkimista ei katsota kuuluvaksi lääkinällisen kuntoutuksen vastuulle vaan ne voidaan anoa korvattavaksi sosiaalitoimesta vammaispalveluna.

Vammaispalveluna voidaan harkinnanvaraisesti korvata ylimääräiset vaatekustannukset, jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttamasta vaatteiden tavanomaista suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei vammansa vuoksi voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita. Kyseeseen tämä tulee silloin, kun henkilö esimerkiksi poikkeavan ruumiinrakenteensa vuoksi joutuu teettämään vaatteensa tai jos vaatteet vammasta tai sairaudesta johtuen kuluvat huomattavasti tavanomaista nopeammin.

Lääkinnällisenä kuntoutuksena voidaan tavanomaisiin, kenkäkaupasta saataviin jalkineisiin myöntää välttämättömät muutostyöt esim. kengän korotukset, nauhoituksen muuttaminen tarrakiinnitykseksi jne. (katso kohta kengän korotukset / kenkien muutostyöt)

090336 Erikoisuima-asut (allasterapiapuvut)

Erikoisuima-asu voidaan hankkia lääkitäällisenä kuntoutuksena henkilölle, jolla on ikäänsä nähden virtsa- tai ulosteinkontinenssi. Hankinta on perusteltua, kun asiakas käy ohjatussa, kuntoutussuunnitelmaan kirjatussa allasterapiassa.

Harrastuskäyttöä varten erikoisuima-asun hankintaan voidaan hakea korvausta sosiaalitoimen vammaispalvelun kautta.

090603 Päänsuojat

Suojakypärä tai vastaava voidaan hankkia lääkitäällisen kuntoutuksen apuvälineeksi lapselle tai aikuiselle, jolla todettuun sairauteen tai vammaan liittyy lisääntynyt taipumus kaatua ja tällä tavoin vahingoittaa itseään esim. epilepsia, parkinsonintauti. Henkilön tulee olla sitoutunut suojakypärän käyttöön.

Tarve arvioidaan ja päätös hankinnasta tehdään alueellisessa apuvälineyksikössä, erikoisalalla tai terveyskeskuksessa sen mukaisesti, missä on vastuu asiakkaan kokonaishoidosta.

090624 Vartalosuojat (lonkkahousut)

Lonkkahousut voidaan hankkia lääkitäällisen kuntoutuksen apuvälineenä henkilölle, jolla todettuun sairauteen tai vammaan liittyy lisääntynyt taipumus kaatua ja tällä tavoin vahingoittaa itseään (esim. epilepsia, parkinsonintauti) ja/tai sairauteen liittyy alttius saada luumurtumia. Henkilön tulee olla sitoutunut lonkkahousujen käyttöön. Ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa henkilö hankkii lonkkahousut omakustanteisesti.

Työnjako:

Tarve arvioidaan ja päätös hankinnasta tehdään alueellisessa apuvälineyksikössä, erikoisalalla tai terveyskeskuksessa sen mukaisesti missä on vastuu asiakkaan kokonaishoidosta.

PUKEUTUMIS- JA RIISUUTUMISVÄLINEET

090903 Sukan- ja sukkahousujenvetolaitteet

090906 Kenkälusikat

Sukanvetolaitteen (tai kenkälusikan) hankkiminen / lainaaminen lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineeksi on perusteltua, kun henkilön ulottuvuus on pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi rajoittunut niin, ettei hän kykene pukemaan sukkia tai jalkineita ilman apuvälineitä. Edellytyksenä on, että apuväline mahdollistaa itsenäisen suoriutumisen.

Pitkävärtisiä kenkälusikoita on myynnissä useimmissa kenkäkaupoissa ja tavarataloissa ja sen hankkimisesta vastaa ensisijaisesti asiakas itse.

Lyhytaikaista käyttöä varten sukanvetolaitteen ja kenkälusikan lainaus on perusteltu, kun kumartelu tai lonkka- / polvinivelen koukistaminen yli tietyn kulman on kielletty kirurgisen toimenpiteen jälkeen määräaikaaisesti.

0912

WC-APUVÄLINEET

- 091203** **Wc-tuolit (WC-huonetuolit, työnnettävät ja kelattavat WC-suihkutuolit**
- 091206** **Portatiivi**
- 091209** **Wc-istuimien istuinosat (pienennykset, tuki-istuimet)**
- 091212** **Wc-istuimen korotukset, jaloilla seisovat**
- 091215** **Wc-istuimen korotukset, irralliset**
- 091218** **Wc-istuimen korotukset, kiinteät**
- 091221** **Wc-istuimen korotukset, sähköisesti / hydraulisesti korkeussäädettävät**

WC-korotus voidaan lainata / hankkia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineeksi henkilölle, joka vammasta tai sairaudesta johtuvan toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi (esim. nivelten liikerajoitukset, lihasheikkous) ei pääse itsenäisesti nousemaan vakiokorkuiselta WC-istuimelta. WC-korotuksen tulee lisätä henkilön omatoimista suoriutumista WC-toimissa. WC-korotuksen malli valitaan niin että, se on henkilön toimintakykyyn nähden käyttöturvallinen

Lyhytaikaista käyttöä varten WC-korotuksen lainaus on perusteltu, kun kumartelu tai lonkka- / polvinivelen koukistaminen yli tietyn kulman on kielletty kirurgisen toimenpiteen jälkeen määräaikaaisesti.

WC-tuoli voidaan lainata / hankkia henkilölle, joka ei pääse siirtymään itsenäisesti WC-tiloihin tai WC-istuimelle. Wc-tuoli voidaan asentaa huonetilaan esim. vuoteen vierelle. Pyörällisellä mallilla pääsee työnnettynä tai itsenäisesti kelaamalla WC-istuimen päälle ja se voidaan hankkia myös suihkussa käyntiä varten. WC-tuolin tulee mahdollistaa henkilön itsenäinen, suoriutuminen WC- ja suihkutoiminnoissa esim. tilanteessa jossa WC-tila on niin ahdas, että siirtyminen pyörätuolista Wc-istuimelle ole mahdollista. Käyttö voi myös vähentää henkilölle itselleen tai avustajalle vaikeita tai raskaita siirtymisiä ja lisätä turvallisuutta.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan hoitoon tai kuntoutuk-

seen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisessa apuvälineyksikössä.

0933

PESEYTYMIS-, SUIHKU- JA KYLPYVÄLINEET

091203 Wc- suihkutuolit (työnnettävät ja kelattavat)

093303 Suihku- ja kylpytuolit, ammelaudat ja –istuimet

Suihkutuoli voidaan lainata / hankkia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineeksi, kun henkilön tasapainon hallinta on vaikeutunut vamman tai sairauden vuoksi. Suihkutuolin tulee mahdollistaa henkilön itsenäinen tai avustettu peseytyminen, lisätä turvallisuutta tai helpottaa avustavan henkilön työtä. Suihkutuoleja ovat erilaiset suihkujakkarat, ammelaudat ja –istuimet sekä työnnettävät tai kelattavat suihkutuolit. Mikäli kevyemmistä vaihtoehtoista ei löydy henkilön tarpeita vastaava suihkutuolia arvioidaan kelattavan tai kallistettavan suihkutuolin tarpeellisuus.

Kelattavan tai kallistettavan suihkutuolin sekä niissä tarvittavien lisävarusteiden tarvearvioinnin tekee apuvälinealan ammattihenkilö.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan hoitoon tai kuntoutukseen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisessa apuvälineyksikössä.

093306 Amme- ja suihkumatot, liukastumista estävät

Liukastumista estäviä mattoja on saatavilla useimmista tavarataloista ja rautakaupoista. Ne voidaan katsoa tavanomaisiksi, turvallisuutta parantaviksi tuotteiksi, joiden hankkimisesta vastaa asiakas itse.

093312 Suihkupöydät

093321 Kylpyammeet

Suihkupöytä voidaan lainata / hankkia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineeksi henkilölle, joka ei sairauden tai vamman vuoksi pysty istumaan peseytymisen aikana (muut kevyemmät vaihtoehdot eivät tule kyseeseen). Edellytyksenä on, että kylpyhuone ja kodin muut tilat ovat riittävän suuret suihkupöydän käyttö varten.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisen apuvälineyksikön kuntoutustyöryhmässä.

093330 Pesulaput, -sienet ja -harjat, pidikkeellä ja varrella

093603	Kynsiharjat
093609	Kynsisakset ja -leikkurit
093906	Kammat ja harjat

Lääkinnällisenä kuntoutuksena voidaan em. erityisvalmisteisia pienapuvälineitä lainata / hankkia henkilölle, jolla pitkäaikaisen sairauden tai vamman seurauksen on selviä puutteita käden otteissa tai liikkuvuus on rajoittunut nivelmuutosten vuoksi, niin ettei hän suoriudu em. tehtävistä tavanomaisin keinoin.

Edellytyksenä on, että apuvälineen tarve on todettu terveydenhuollon ammattihenkilön tekemän yksilöllisen arvion perusteella ja asiakas on ohjatusti harjoitellut apuvälineen käyttöä. Apuvälineen käytön tulee mahdollistaa itsenäisen suoriutumisen.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja arvion tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan hoitoon tai kuntoutukseen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisen apuvälineyksikön kuntoutustyöryhmässä.

093339 Kelluntavälineet (uimakaulukset)

Uimakaulus voidaan hankkia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineeksi henkilölle, joka ei vammasta tai sairaudesta johtuvan vartalon tai pään hallinnan heikentymisen vuoksi pysty uimaan ilman kauluria. Hankinta on perusteltua, kun asiakas käy ohjatussa, kuntoutussuunnitelmaan kirjatussa allasterapiassa. Harrastuskäyttöä varten uimakaulurin hankintaan voidaan hakea korvausta sosiaalitoimen vammaispalvelun kautta.

Tarve arvioidaan ja päätös hankinnasta tehdään erikoisalalla tai terveyskeskuksessa sen mukaisesti missä on vastuu kuntoutussuunnitelman laatimisesta.

12 LIIKKUMISEN APUVÄLINEET

1203 KÄVELYKEPIT, KYYNÄRSAUVAT, KAINALOSAUVAT

120303	Kävelykepit
120306	Kyynärsauvat
120312	Kainalosauvat
120315	Monipistekepit

Em. apuväline voidaan lainata lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä kun, henkilön liikuntakyky on sairauden tai vamman vuoksi heikentynyt niin, ettei käveleminen ilman tukea on vaikeutunut tai ei onnistu lainakaan. Syynä voi olla esim. tasapainon heikentymisen aiheuttama turvattomuus, alaraajojen lihasheikkous, nivelten kuormittumisen aiheuttama kipu.

Lyhytaikaista käyttöä varten lainaus on perusteltu, kun alaraajojen kuormittaminen on rajoitettu tapaturman tai kirurgisen toimenpiteen jälkeen määräaikaista.

Monipistekepin sujuva käyttö ohjataan ja toimivuus arvioidaan terapian yhteydessä.

1206 KÄVELYTELINEET, PYÖRÄLLISET

- 120606 Kävelyteline**
- 120609 Kävelytuolit**
- 120612 Kävelypöydät**

Pyörällinen kävelyteline voidaan lainata / hankkia liikkumisen apuvälineeksi tilanteessa kun henkilön selviytyminen päivittäisistä toiminnoista on heikentynyt ja muut kevyemmät, liikkumisen apuvälineet eivät anna riittävää tukea. Kävelytelineen, kuten muidenkin liikkumisen apuvälineiden tulee lisätä henkilön itsenäistä suoriutumista kotona tai kodin ulkopuolella mahdollistaen esim. asiainnin.

Kävelyteline voi toimia myös harjoittelun apuvälineen ja sen merkitys tulee olla kuntoutuksellinen ja vaikutusten aikaansaamiseksi tulee harjoitusten olla säännöllisiä ja suunnitelmallisia.

Isopyöräinen kävelyteline tai potkupyörä voidaan hankkia / lainata erityisperustein. Edellytyksenä on, että sen käyttö on arkielämän sujumisen kannalta välttämätön mahdollistaen itsenäisen liikkumisen henkilön omassa toimintaympäristössä esim. asioinnin ja ettei lähiympäristön ja teiden kunnan ja kunnossapidon vuoksi tavanomaisen 4-pyöräisen kävelytelineen käyttö ole mahdollista. Muussa tilanteessa, isopyöräisen kävelytelineen tai potkupyörän hankinta on asiakkaan omalla vastuulla.

Isopyöräinen kävelytelineen tai potkupyörän tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja arvion tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan hoitoon tai kuntoutukseen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisen apuvälineyksikön kuntoutustyöryhmässä.

1212 AUTON KÄYTTÖÄ HELPOTTAVAT VÄLINEET

- 121212 Erityisistuimet ja tyynyt autoon (lasten turvaistuimet)**

Lähtökohtana on, että alle 3-vuotiaalle lapselle perhe hankkii auton turvaistuimen itse. Vaikeavammaisen lapsen on mahdollista saada lääkinnällisenä kuntoutuksena lisävoitaita tai -tukia turvaistuimeen. Edellytyksenä on apuvälinealan asiantuntijan tekemä arvio.

Yli 3-vuotiaan vaikeavammaisen lapsen käyttöön voidaan hankkia turvaistuin silloin, kun lapsi tarvitsee sairauden tai vamman vuoksi istumiseen tavallista voimakkaamman tuennan (esim. 5-pistevyöt, erityismuotoillun istuimen, pääntuen, alaraajatuen) eikä tavanomaisista turvaistuimista löydy riittävän tukevaa ratkaisua muutostöidenkään avulla.

Autoon kiinteästi asennettavat erityisistuintimet (esim. kääntöistuintimet) esitetään hankittavaksi vammaispalvelulain nojalla.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan terapiaan osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisen apuvälineyksikön kuntoutustyöryhmässä.

1218

POLKUPYÖRÄT

121806 Kolmipyöräiset polkupyörät, jaloin poljettavat

121809 Kolmipyöräiset polkupyörät, käsin poljettavat

121821 Tukipyörät

Erityispolkupyörä voidaan lainata / hankkia liikkumisen apuvälineeksi tilanteessa kun, se on arkielämän sujumisen kannalta välttämätön mahdollistaen itsenäisen liikkumisen henkilön omassa toimintaympäristössä esim. asioinnin. Perusteltua se voi olla, kun liikkuminen tavallisella polkupyörällä ei onnistu sairaudesta tai vammasta johtuvan tasapaino- ja koordinaatioon liittyvien ongelmien tai lihasheikkouden vuoksi.

Polkupyörän käyttöä arviotaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota henkilön motoriikkaan ja havaintokykyyn ja varmistua että pyöräily on turvallista ja järkevää. Henkilön tulee olla motivoitunut pyörän käyttöön liikkumisen apuvälineenä ja / tai kuntoutussuunnitelmaan kirjattujen, kuntoutuksellisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ennen erityispolkupyörän hankkimista tulee arvioida onko asiakkaan omaan pyörään asennettavat teleskooppitukipyörät riittävä ratkaisu.

Monivammaisille lapsille polkupyörä voidaan myös lainata / hankkia painottaen motoristen taitojen harjoittelua. Tällöin tulee huomioida perheen motivaatio pyöräilyyn. Pyöräilyllä tulee olla selkeästi perusteltu kuntoutuksellinen tavoite, joka on kirjattu kuntoutussuunnitelmaan.

Harrastekäyttöön tulevan erityispolkupyörän tai teleskooppitukipyörien hankintaan voi hakea korvausta sosiaalitoimen vammaispalvelusta.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan terapiaan osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisen apuvälineyksikön kuntoutustyöryhmässä.

PYÖRÄTUOLIT, käsikäyttöiset

Pyörätuoli voidaan lainata / hankkia liikkumisen apuvälineeksi tilanteessa kun, kävely ei onnistu tai onnistuu vain lyhyitä matkoja eivätkä muut kevyemmät vaihtoehdot anna riittävää tukea. Pyörätuolin tulee mahdollistaa henkilön omatoimisen tai avustetun liikkumisen ja parantaa asiakkaan toimintakykyä.

Pyörätuolin käyttö voi olla perusteltua myös tilanteissa, joissa asiakas selviytyy sisällä liikkumisesta ilman pyörätuolia, mutta se on kodin ulkopuolella liikkumisen vuoksi välttämätön ja mahdollistaa esim. asioinnin.

Pyörätuolin ja sen lisävarusteiden tarvearvioinnin tekee apuvälinealan ammattihenkilö. Valinnassa huomioidaan henkilön yksilölliset tarpeet ja elinympäristö asettamat vaatimukset. Istuma-asennon tulee olla mahdollisimman tasapainoinen ja symmetrinen.

Pyörätuoli voidaan myös lainata määräajaisesti, avustajan kanssa ulkoilua varten. Tällöin käytön tulee olla säännöllistä, vähintään viikoittain tapahtuvaa. Lyhytaikaista käyttöä varten lainaus on myös perusteltu, kun alaraajan kuormittaminen on rajoitettu tapaturman tai kirurgisen toimenpiteen jälkeen määräajaisesti ja kotiutumisen yhteydessä on arvioitu etteivät muut kevyemmät vaihtoehdot anna riittävää tukea.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan hoitoon tai kuntoutukseen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisessa apuvälineyksikössä.

PYÖRÄTUOLIT, seisomaan nostavat

Seisomaan nostava pyörätuoli voidaan lainata / hankkia apuvälineenä tilanteissa joissa henkilö tarvitsee pyörätuolia liikkumiseen ja samanaikaisesti seisomaan nousua, joka oleellisesti parantaa omatoimista selviytymistä päivittäisistä toiminnoista. Lisäksi edellytyksenä on että ko. pyörätuoli mahdollistaa itsenäisen pystyasennon harjoittamisen ja korvaa erillisen seisomatelineen. Henkilön tulee pystyä itsenäisesti kelaamaan pyörätuolia ja käyttämään seisomaan nousun mekanismeista tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti. Ko. pyörätuolin ja sen lisävarusteiden tarvearvioinnin tekee apuvälinealan ammattihenkilö.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan hoitoon tai kuntoutukseen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisen apuvälineyksikön kuntoutustyöryhmässä.

1224 PYÖRÄTUOLIN LISÄVARUSTEET

122403 Pyörätuolin hallintalaitteet (käsinpoljentalaitte)

1221 SÄHKÖISET LIIKKUMISEN APUVÄLINEET

122127 Sähköpyörätuolit

121506 Kolmipyöräiset sähkömopot

121509 Nelipyöräiset sähkömopot

Sähköpyörätuoli tai – mopo voidaan lainata / hankkia liikkumisen apuvälineeksi, jotka pitkäaikaisen liikkumista vaikeuttava sairauden tai vamma vuoksi eivät pysty liikkumaan itsenäisesti kevyempien liikkumisen apuvälineiden avulla. Lainaus / hankinta on perusteltua esimerkiksi, kun yläraajojen voima tai liikkuvuus on riittämätön kelattavan pyörätuolin käyttöön ja / tai yläraajojen voimakas ponnistelu aiheuttaa vaivoja (sydänoireet, kipu). Sähkömopo voidaan myöntää asiakkaalle, jolla käsien voima ja liikeradat riittävät ohjaustangon hallintaan ja joka pystyy omin avuin siirtymään mopoon ja siitä pois.

Sähköpyörätuolin tai – mopon tulee lisätä asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja / tai laajentaa hänen elinpiiriänsä. Laitteen käytön tulee olla turvallista sekä käyttäjän että ympäristön kannalta arvioituna.

Käyttäjältä edellytetään ohjauksen hallintaa, riittävää näkökykyä ja ympäristön havainnointikykyä, muiden liikkujien ja liikenteen huomioimista ja ymmärrystä vaarasta sekä motivaatiota ja oma-aloitteisuutta.

Aloitteeksi sähköpyörätuolin tai – mopon hankintaan tarvitaan asiakkaan tilanteen tuntevan terveydenhuoltohenkilön lausunto.

Kotikäynnillä asiakkaan luona apuvälineyksikön työntekijä ja / tai kuntoutusohjaaja, yhdessä asiakkaan ja usein asiakkaan lähityöntekijän kanssa, arvioivat asiakkaan toimintakykyä, avun tarvetta, käyttöympäristöä, tarvittavia asunnon muutostöitä, laitteen säilytys- ja lataustiloja sekä laitteen käytön lisäopetustarvetta.

Tarpeen arviointi, laitteen sovitus ja käytön ohjaus pyritään tekemään asiakkaan elinympäristössä ja ympäristön tulee soveltua laitteen käyttöön.

Käyttö ohjataan myös asiakkaan lähihenkilöille ja lisäksi annetaan kirjallinen käyttöohje.

Asiakkaalle hankitaan joko sähköpyörätuoli tai sähkömopedi.

Sähköpyörätuolin ja sähkömopon tarpeen arvioimiseksi tarvitaan aina potilaan tavanneen lääkärin lähete.

Lähete ohjataan alueelliseen apuvälineyksikköön, jossa tehdään tarvearvio ja päätös lainauksesta / hankinnasta.

Aloitteen sisältö:

- kuvaus apuvälineen tarvitsijan toimintakyvystä ja yleisilasta
- kuvaus henkilön palvelukokonaisuudesta
- apuvälineen tarvitsijan omat tavoitteet ja motivaatio
- näkökyky ja mahdolliset näkökenttäpuutokset
- ajo- ja huomiokykyyn vaikuttava lääkitys
- mahdollinen päihderiippuvuus
- mahdollisuuksien mukaan kuvaus henkilön omatoimisesta, päivittäiseen elämään liittyvistä liikkumistarpeista ja mahdollisuuksista, sekä asuinoloista, toimintaympäristöstä ja niiden soveltuvuudesta sähköisen liikkumisvälineen käyttöön (mm. esteettömyys, säilytyspaikka)

122409 Pyörätuolin ohjaus- ja voimalaitteet

Käsitettöisen pyörätuolin sähköinen kelauskeventäjä

Sähköinen kelauskeventäjä voidaan lainata / hankkia pyörätuolin käyttäjälle, jonka yläraajojen toimintakyky on heikentynyt voimien vähäisyyden tai nivelten kipeytymisen tai liikerajoitusten vuoksi, eikä asiakas jaksa kelaata kevyesti liikuteltavaa pyörätuolia kuin hyvin lyhyitä matkoja.

Sähköisen kelauskeventäjän tulee tukea asiakkaan kokonais kuntoutusta ja lisätä omatoimisuutta sekä laajentaa hänen elämänpiiriään, osallistumis- ja liikkumismahdollisuuksia.

Käyttäjältä edellytetään kaksikätesen kelaamisen hallintaa, riittävää näkö- ja ympäristön havainnointikykyä sekä motivaatiota.

Asiakkaan tai avustajan tulee pystyä asentamaan kelauskeventäjän pyörätuoliin. Käyttöympäristöltä edellytetään säilytykseen ja lataamiseen soveltuvaa tilaa.

Sähköinen kelauskeventäjän tarpeen arvioimiseksi tarvitaan potilaan tavanneen lääkärin lähete.

Aloitteen sisältö:

- kuvaus apuvälineen tarvitsijan toimintakyvystä ja yleisilasta
- kuvaus henkilön palvelukokonaisuudesta
- apuvälineen tarvitsijan omat tavoitteet ja motivaatio
- näkökyky ja mahdolliset näkökenttäpuutokset
- mahdollisuuksien mukaan kuvaus henkilön omatoimisesta, päivittäiseen elämään liittyvistä liikkumistarpeista ja mahdollisuuksista

Sähköinen pyörätuolin työntöapulaite avustajan käyttöön

Työntöapulaitteen voidaan hankkia / lainata pyörätuolin käyttäjälle, jonka toimintakyvyn rajoitus estää tai vaikeuttaa hänen liikkumistaan muiden apuvälineiden avulla, kuten kevyesti liikuteltavalla pyörätuolilla tai sähköpyörätuolilla omassa toimintaympäristössään.

Perusteltua se on tilanteessa, kun henkilö on aktiivinen ja motivoitunut liikkumaan, hoitamaan asioitaan ja osallistumaan harrastuksiin kodin ulkopuolella ja / tai kun henkilön asuinympäristö on mäkistä tai maasto-olosuhteet ovat muuten vaikeat tai kun henkilö on huomattavasti kookkaampi ja painavampi kuin mihin avustajan koko ja voimat riittävät.

Ensisijaisesti pyritään järjestämään muita tukitoimia ja palveluita avustajan työn helpottamiseksi ja lainataan asiakkaalle mahdollisimman helposti liikuteltava pyörätuoli.

Laitteen käyttöön saannin edellytyksenä on, että avustaja pystyy käyttämään laitetta turvallisesti ja tarvittaessa asentamaan laitteen pyörätuoliin. Asunnossa tulee olla lämmin laitteen säilytykseen ja akkujen lataamiseen soveltuva tila.

Sähköistä työntöapua tarvetta arvioitaessa tarvitaan kuvaus siitä mistä henkilö omassa toimintaympäristössään selviää, mistä ei. Aloitteessa tulee olla selvitys kotitilanteesta, käytössä olevista palveluista ja tukitoimista.

1227 MUUT KULKUVÄLINEET

122703 Rattaat

Rattaita käytetään useimmiten pitkäaikaissairaille ja vammaisilla lapsilla ennen ensimmäisen pyörätuolin hankkimista tai pyörätuolin rinnalla. Rattaista tulee kuitenkin pyrkiä siirtymään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa pyörätuolin käyttäjäksi itsenäisen liikkumisen ja hyvän istuma-asennon saamiseksi. Rattaiden ja tarvittavien lisävarausteiden hankkiminen vaikeavammaiselle lapselle lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineen on perusteltua silloin, kun tavanomaiset, lastentarvikeliikkeestä hankittavat rattaat eivät anna sairauden tai vamman seurauksena alentuneen toimintakyvyn vuoksi riittävää tukea tai istuma-asennon säätömahdollisuutta istumiseen tai siinä vaiheessa, kun iän tai koon vuoksi rattaiden käyttöikä on ohi tai lastentarvikeliikkeestä ei löydy tarvetta vastaavaa.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan terapiaan osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisen apuvälineyksikön kuntoutustyöryhmässä.

1227 MUUT KULKUVÄLINEET

122709 Pulkat ja kelkat

Leikkiin, harrastuksiin, urheiluun ja muuhun vapaa-ajan viettoon tarkoitettut välineet ovat sosiaalitoimen vammaispalvelun harkinnanvaraisia välineitä ja laitteita.

Harrastuksen apuvälineitä voi vuokrata Kehitysvammaisten tukiliiton Malikeskuksen toimintavälinevuokraamosta ja soveltavan liikunnan apuvälineprojektin Solia:n kautta.

Maliken kautta voi vuokrata muun muassa keinoja, maastorattaita, polkupyöriä, pulkkia ja kelkkoja. Solia:n valikoimaan kuuluu samankaltaisia välineitä, mutta heiltä saa lisäksi vuokrata esimerkiksi erilaisia harrastuskäyttöön tarkoitettuja pyörätuoleja ja peleihin kuten bocciaan tai maalipalloon, tarvittavia välineitä.

Erityistilanteessa voidaan ko. ryhmään kuuluvia välineitä myöntää lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä vaikeavammaiselle lapselle, kun sitä käytetään kuntoutussuunnitelman mukaisesti harjoitusvälineenä.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan terapiaan osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisen apuvälineyksikön kuntoutustyöryhmässä.

122715 Mahalaudat

Mahalauta tai vastaava lainata / hankkia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä vaikeavammaiselle henkilölle (yleensä lapselle), kun sitä käytetään kuntoutussuunnitelman mukaisesti liikkumistaidon harjoitusvälineenä.

1230 SIIRTYMISVÄLINEET / KÄÄNTYMISVÄLINEET

123003 Liukulaudat

123006 Kääntölevyt

**123306 Liukulakanat ja kääntöpatjat
Nostovyöt**

Siirtymistä ja kääntymistä helpottavia apuvälineitä voidaan lainata / hankkia henkilölle, joka sairaudesta tai vammasta johtuvan toimintakyvyn heikentymisen vuoksi ei ilman apuvälineitä suoriudu siirtymisestä tai siirtymiseen liittyä selkeä turvallisuusriski. Apuvälineillä voidaan myös helpottaa vaikeavammaisen henkilön avustajan työtä ja jaksamista.

Edellytyksenä on, että henkilö ja hänen mahdollinen avustaja on saanut ohjausta siirtymisestä ja apuvälineen toimivuus ja käytön turvallisuus on varmistettu terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan hoitoon tai kuntoutuk-

seen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisessa apuvälineyksikössä.

1236

HENKILÖNOSTOLAITTEET

Nostolaitteen lainaus / käyttöönotto on perusteltua silloin, kun siirtyminen avustettuna ei onnistu eikä ole turvallista kevyempien, siirtymistä helpottavien apuvälineiden turvin. Perusteltua se on esim. tilanteissa, kun henkilö ei pysty aktiivisesti osallistumaan siirtoihin ja / tai kun siirrot ilman nostolaitetta kuormittavat kohtuuttomasti avustajaa.

Nostolaitteen käyttöönotto perustuu aina apuvälinealan ammattihenkilön tekemään asiakkaan toimintakyvyn ja nostolaitteen käyttöympäristön arvioon. Arvioinnissa huomioidaan nostettavan henkilön koko, tarvittavat nostotilanteet ja – paikat, käytössä oleva tila ja nostotason korkeus. Tällä perusteella valitaan joko seisomaan nostava, pyörällinen tai kiinteästi asuntoon asennettava nostolaite.

Avustettavan ja avustajan tulee olla motivoituneita nostolaitteen käyttöön. Nostolaitteen toimivuus ja käytön turvallisuus varmistetaan terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta ja käyttäjä saa riittävän ohjauksen. Nostoliinat hankitaan nostolaitteen tyyppin, henkilön koon ja yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan hoitoon tai kuntoutukseen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisessa apuvälineyksikössä. Mikäli toiminnallisista seikoista johtuen katonostinjärjestelmän hankinta on perusteltua, tehdään esitys sen hankinnasta kunnan sosiaalitoimen vammaispalveluun.

15

KODINHOITOVÄLINEET

150306	Leikkuu- ja pilkkomisvälineet
150309	Puhdistus- ja kuorimisvälineet
150312	Leivontavälineet
150912	Ruokailuvälineet
150915	Mukit, lasit, kupit ja lautaset
151521	Sakset

Lähtökohtana on, että jokainen hankkii itse tavanomaiset, kodinhoitoon liittyvät välineet. Nivelten kuormitusta ennaltaehkäisevästi vähentäviä ja ergonomisesti muotoiltuja välineitä on nykyään myytävänä useimmissa tavarataloissa.

Lääkinnällisenä kuntoutuksena voidaan hankkia erityisvalmisteisia, kodinhoitoon liittyviä välineitä henkilölle, jolla pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi on selviä puutteita käden otteessa tai liikkuvuus on rajoittunut nivelmuutosten vuoksi, niin ettei hän suoriudu em. tehtävistä tavanomaisin keinoin. Apuvälineen tulee olla päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen kannalta välttämätön ja kompensoiden puuttuvaa puristusvoimaa, hienomotoriikkaa tai vähentää niveliin kohdistuvaa kuormitusta ja ehkäistä vamman pahenemista (esim. nivelen virheasento).

Edellytyksenä on, että apuvälineen tarve on todettu terveydenhuollon ammattihenkilön tekemän yksilöllisen arvion perusteella ja asiakas on ohjatusti harjoitellut apuvälineen käyttöä. Apuvälineen käytön tulee mahdollistaa itsenäisen suoriutumisen.

18 ASUNTOJEN JA MUIDEN TILOJEN VARUSTEET

1803 PÖYDÄT

180303 Työpöydät

Säädettävän työpöydän hankinta voi tulla kyseeseen lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä lapselle / koululaiselle, jonka käsien motoriikka on sairauden tai vamman vuoksi häiriintynyt siten, että hallitun toiminnan saavuttaminen edellyttää pöydän kallistus- tai muuta säätömahdollisuutta, joita ei tavanomaisissa työpöydissä ole. Se voidaan hankkia myös tilanteessa jossa se mahdollistaa tai edistää omatoimista työskentelyä esim. tietokoneen käyttö kommunikoinnin välineenä.

Pöydän hankinnan edellytyksenä on, että ergonomia- ja kevyemmät apuvälineratkaisut on kokeiltu eikä istuma-asennon tai työtuolin säädöllä saavuteta riittävää vaikutusta toimintakykyyn.

180315 Vuode-, luku- ja apupöydät

Vuodepöytä voidaan lainata lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä, mikäli se mahdollistaa pääasiassa vuoteessa olevan, vaikeavammaisen henkilön omatoimisen suoriutumisen ruokailusta tms. ja helpottaa kotihoitoa.

1809 TUOLIT

180903 Työtuolit

180918 Lasten erityistuolit

Erikoistyötuolin tarkoituksena on mahdollistaa omatoiminen ja itsenäinen suoriutuminen kodin arjessa sairauden tai vamman aiheuttamista toimintarajoituk-

sista huolimatta. Erikoistyötuoli hankintaan, kun on arvioitu, ettei kyseisiä toimia ole mahdollista tehdä tavanomaista tuolia käyttäen, eivätkä tavanomaisen työtuolin säädöt eivät ole riittäviä. Tällaisia tilanteita voi olla esim. pyörällisen, käsijarrulla varustetun työtuolin hankinta henkilölle, joka ei jaksakaan seisoa tai kävellä niin paljon, että suoriutuisi esim. keittiöaskareista eikä toimiminen pyörätuolista käsin ole mahdollista tilankäytöstä tai muista vastaavista syistä johtuen.

Tavanomaiset työtuolit ja korotetut tuolit katsotaan tavanomaiseksi huonekaluiksi ja niiden hankkiminen on henkilön omalla vastuulla. Tuolin korottamista varten voidaan lainata korotustyyny.

Sähkökäyttöinen erikoistyötuoli voidaan hankkia, kun edellä mainitut perusteet täyttyvät mutta henkilö ei pysty käyttämään kaasujousellisia toimintoja.

Lapselle erityistuoli voidaan hankkia / lainata silloin kun tavallinen tuoli ei anna riittävää tukea hyvän istuma-asennon saavuttamiseksi. Näin saavutettu hyvä asento voi mahdollistaa yläraajojen toiminnan, esimerkiksi ruokailun tai muiden apuvälineiden, kuten kommunikaattorin tai tietokoneen käytön. Tavoitteena voi olla myös virheasentojen ehkäisy tai spastisuuden vähentäminen.

Tarve arvioidaan yhteistyössä alueellisen apuvälineyksikön ja aloitteen tekijän kanssa. Aloitteen tekijänä voi olla lääkäri tai asiakkaan hoitoon tai kuntoutukseen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Päätös käyttöön luovuttamisesta tai uuden hankinnasta tehdään alueellisen apuvälineyksikön kuntoutustyöryhmässä.

1812 SÄNGYT

181209 Sängyt ja sängynpohjat, sähkösäätö
181212 Sängynnostolaitteet

Sähköisesti säädettävä sänky voidaan lainata lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä, mikäli se lisää henkilön itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa ja / tai vähentää ulkopuolisen avun tarvetta. Perusteltua se on esimerkiksi tilanteissa, jossa se mahdollistaa omatoimisen siirtymisen pyörätuolin ja sängyn välillä tai omatoimisen asennon vaihtamisen henkilöllä joka vamman tai sairauden vuoksi joutuu olemaan paljon vuoteesta. Edellytyksenä on, että muut kevyemmät ratkaisut, kuten esim. sängynjalan korottajat, päädynkohottaja, nousutuki, siirtymisen apuvälineet ovat tehdyn kokeilun ja apuvälinealan ammattihenkilön arvion mukaan riittämättömät.

181224 Selkä- ja jalkanojat, säädettävät (päädynkohottajat)

Sängyn päädynkohottaja voidaan lainata / hankkia, kun sairaus tai vamma edellyttää päädynkohottamista mutta ei ole tarvetta muille säädöille.

- 181227 Sängynkaiteet, nousutuet ja kohottautumistelineet**
181503 Korotuspalikat ja -jalat

Sängyn jalan korokkeita ja nousutukia voidaan lainata helpottamaan henkilön omatoimista siirtymistä sängystä tai sänkyyn, silloin, kun se on sairauden tai vamman vuoksi alentuneen toimintakyvyn vuoksi vaikeutunut. Korotuspalikat voidaan lainata myös tilapäiseen käyttöön, kun siirtyminen esim. selkä- tai lonkkaleikkauksen jälkeen ei normaalikorkuisesta vuoteesta ole mahdollista tai sallittua.

TUKEUTUMISVÄLINEET

- 181803 Tukikaiteet**

Myönnetään sosiaalitoimesta.

1830 HISSIT, NOSTOLEVYT, PORRASHISSIT JA LUISKAT

Asuntoihin kiinteästi asennettavat hissit ja luiskat myönnetään sosiaalitoimesta vammaispalvelulain mukaisena apuvälineenä.

- 183012 Porraskiipijät**

Myönnetään erikoissairaanhoidosta kun laite korvaa hissien ja mahdollistaa asiakkaan kuljetuksen ulos pyörätuolilla.

- 183015 Pyörätuoliluiskat (siirrettävät)**

Myönnetään, hoitovastuun mukaan, kun kiinteän luiskanteon teko ei ole mahdollista tai tarve on ajoittaista ja / tai kun luiskia tarvitaan sähköpyörätuolin tai raskaan pyörätuolin tai muun apuvälineen siirrossa autoon.

NÄÖN APUVÄLINEET

Optiset välineet: silmälasit, piilolinssit, prismasilmälasit, valonsuodattimet, kiikarisilmälasit, suurennuslasit ja luupit, kiikarit ja kaukoputket myönnetään lääkinnällisenä kuntoutuksena erikoissairaanhoidon arvion perusteella näkövammaiselle, heikkonäköiselle tai erikseen määritellyn silmäsairauden aiheuttaman haitan kompensoimiseksi.

KOMMUNIKAATION APUVÄLINEET

Kommunikaation apuvälineet myönnetään lääkinnällisenä kuntoutuksena erikoissairaanhoidossa tehdyn arvion perusteella puhevammaiselle henkilölle,

jolla on edellytyksiä käyttää laitetta kommunikointinsa täydentämiseen tai korvaamiseen ja jonka osallistumis- ja vuorovaikutusmahdollisuuksia laite lisää.

YMPÄRISTÖHALLINNAN APUVÄLINEET

Ympäristöhallinnan apuvälineet myönnetään erikoissairaanhoidossa tehdyn arvion perusteella vaikeavammaiselle henkilölle, joka tarvitsee laitteita selviytyäkseen tavanomaisista toiminnoista.

TIETOKONEET

Tietokoneet, tietokoneiden näytöt myönnetään lääkinnällisenä kuntoutuksena kommunikoinnin mahdollistamiseksi erikoissairaanhoidossa tehdyn arvion perusteella.

Tietokoneohjelmia myönnetään lääkinnällisenä kuntoutuksena silloin, kun tietokone on päivittäisessä käytössä ja kun ko. ohjelman tarve on vammasta tai sairaudesta johtuvaa (esim. näkövammaisten ruudunlukuohjelmat, suurennusohjelma, tekstintunnistusohjelma).

Harjoitteluohjelmia myönnetään erityisperustein.

Tietokoneen lisävarusteet (esim. erikoisohjelmat) myönnetään hoitovastuun mukaisesti erikoissairaanhoidon arvion perusteella.

KUULON APUVÄLINEET

Kuulon apuvälineiden arvio, sovitus ja hankinta tapahtuu korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikan kautta. Klinikka tekee apuvälineiden hankinnat ja järjestää niiden huollon ja korjauksen.

PAKKAUSTEN KÄSITTELYVÄLINEET

240603 Pullojen, purkkien ja säilytysastioiden avaajat

Erilaisia avaajia voidaan hankkia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineeksi henkilölle jolla pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi on selviä puutteita käden otteessa tai liikkuvuus on rajoittunut nivelmuutosten vuoksi, niin ettei hän suoriudu tehtävistä tavanomaisin keinoin.

Apuvälineen tulee olla päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen kannalta välttämätön ja kompensoiden puuttuvaa puristusvoimaa, hienomotoriikkaa tai vähentää niveliin kohdistuvaa kuormitusta ja ehkäistä vamman pahenemista (esim. nivelen virheasento).

Edellytyksenä on, että apuvälineen tarve on todettu terveydenhuollon ammattihenkilön tekemän yksilöllisen arvion perusteella ja asiakas on ohjatusti harjoitellut apuvälineen käyttöä. Apuvälineen käytön tulee mahdollistaa itsenäisen suoriutumisen.

242103 Tarttumapihdit

Erilaisia tarttumapihtejä voidaan hankkia lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineeksi henkilölle, jonka ulottuvuus, tarttumisote tai puristusvoima ei sairaudesta tai vammasta johtuvan toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi riitä välttämättömistä päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseen. Edellytyksenä on, että apuväline lisää itsenäistä suoriutumista.

Lyhytaikaista käyttöä varten tarttumapihtien lainaus on perusteltu, kun kumartelu tai alaraajan nivelten koukistaminen yli tietyn kulman on kielletty kirurgisen toimenpiteen jälkeen määräaikaaisesti

30

VAPAA-AIKA JA LEIKKIVÄLINEET

300300	Lelut
300600	Pelit
300900	Liikunta- ja urheiluvälineet
301200	Soittimet

Leikkiin, harrastuksiin, urheiluun ja muuhun vapaa-ajan viettoon tarkoitettut välineet ovat sosiaalitoimen harkinnanvaraisia välineitä ja laitteita.

Harrastuksen apuvälineitä voi vuokrata Kehitysvammaisten tukiliiton Malikeskuksen toimintavälinevuokraamosta ja soveltavan liikunnan apuvälineprojektin Solia:n kautta.

Maliken kautta voi vuokrata muun muassa keinuja, maastorattaita, polkupyöriä, pulkkia ja kelkkoja. Solia:n valikoimaan kuuluu samankaltaisia välineitä, mutta heiltä saa lisäksi vuokrata esimerkiksi erilaisia harrastuskäyttöön tarkoitettuja pyörätuoleja ja peleihin kuten bocciaan tai maalipalloon, tarvittavia välineitä.

Erityistilanteessa voidaan ko ryhmään kuuluvia välineitä myöntää lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä vaikeavammaiselle lapselle, kun sitä käytetään kuntoutussuunnitelman mukaisesti harjoitusvälineenä.

